

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра прикладної соціології та соціальних комунікацій

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан соціологічного факультету

Олена МУРАДЯН

«31» серпня 2023 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Сучасні соціологічні теорії

рівень вищої освіти перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

галузь знань 05 - Соціальні та поведінкові науки

спеціальність 054- Соціологія

освітня програма Соціально-політичні та маркетингові дослідження

спеціалізація _____

вид дисципліни обов'язкова

факультет соціологічний

2023 / 2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою соціологічного факультету ХНУ імені В.Н. Каразіна

« 28 » червня 2023 року, протокол № 6 .

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Буданова О. Б. – кандидат соціологічних наук, доцент кафедри прикладної соціології та соціальних комунікацій соціологічного факультету ХНУ імені В.Н. Каразіна

Програму схвалено на засіданні кафедри прикладної соціології та соціальних комунікацій соціологічного факультету ХНУ імені В.Н. Каразіна

Протокол від «05 » червня 2023 року № 14 .

Завідувач кафедри прикладної соціології та соціальних комунікацій

Ірина СОЛДАТЕНКО

Програму погоджено з гарантом освітньої програми «Соціально-політичні та маркетингові дослідження»

Гарант освітньої програми «Соціально-політичні та маркетингові дослідження»

Олена МУРАДЯН

Програму погоджено науково-методичною комісією соціологічного факультету

Протокол від «26» червня 2023 року № 9.

Голова науково-методичної комісії

Юлія СОРОКА

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Сучасні соціологічні теорії» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів “Соціально-політичні та маркетингові дослідження”, спеціальності 054 – Соціологія.

і. 1. Опис навчальної дисципліни

1.1. *Мета викладання навчальної дисципліни:* розуміння студентами актуальних теоретичних моделей соціологічного осмислення суспільства в контексті цілісності і єдності дисципліни, враховуючи спадкоємність і поступальність розвитку соціологічного теоретичного знання; набуття ними відповідних навичок теоретичного аналізу та синтезу.

1.2. *Основні завдання вивчення дисципліни:*

- надати уявлення про основні епістемологічні проблеми в сучасній соціології з тим, щоб студенти в подальшому викладі курсу орієнтувалися в понятійному апараті сучасних теорій;
- представити найбільш значні в сучасному соціологічному дискурсі теорії, фігури, школи;
- показати спадкоємність соціологічного знання: зв'язок сучасних теорій і соціальних проблем, що розглядаються в них, з «класичною» соціологією; акцентувати у викладі різних теорій два фундаментальні питання – про природу соціальної реальності і про характер соціального знання.
- формування у студента здатності до критичної рефлексії та саморефлексії у процесі пізнання складної соціальної реальності, спираючись на досягнення сучасної соціологічної теорії, оволодінні методами аналізу структури та змісту соціологічних теорій.

1.3. *Кількість кредитів – 5*

1.4. *Загальна кількість годин – 150*

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	2-й
Семестр	
4-й	4-й
Лекції	
32 год.	10 год.
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	6 год.
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
86 год.	134 год.
Індивідуальні завдання	
-	-

1.6. Згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми, здобувачі повинні набути компетентності та демонструвати такі результати навчання:

Перелік предметних компетентностей здобувача вищої освіти.

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
- ЗК03. Здатність працювати в команді.
- ЗК04. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК08. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК10. Здатність генерувати нові ідеї.
- ЗК12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

- СК01. Здатність оперувати базовим категоріально- понятійним апаратом соціології.
- СК02. Здатність до опанування та використання основних класичних та сучасних соціологічних теорій.
- СК03. Здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в Україні та світі в цілому.
- СК04. Здатність збирати, аналізувати та узагальнювати соціальну інформацію з використанням соціологічних методів.
- СК09. Уміння обговорювати професійні проблеми, відстоювати свою точку зору, пояснювати сутність явищ, подій, процесів, робити висновки, давати аргументовані відповіді.

Програмні результати навчання:

- РН01. Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності.
- РН02. Розуміти історію розвитку соціології, її сучасні концепції та теорії, основні проблеми.
- РН03. Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних явищ у контексті професійних завдань в сфері соціології, реклами та зв'язків з громадськістю.

PH04. Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних завдань в сфері соціології, реклами та зв'язків з громадськістю.

PH08. Обґрунтувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ СОЦІОЛОГІЧНОЇ ТЕОРІЇ.

Тема 1. Загальна характеристика сучасного стану соціологічного знання та пізнання.
Поняття та структурні елементи теорії.

Три типи науковості в соціології і кризи в розвитку соціологічної теорії. Характеристика основних гносеологічних проблем соціологічної теорії та її епістемологічних альтернатив. Пояснення і розуміння: основні традиції епістемології (позитивізм, розуміюча соціологія). Теорія пояснення та дві її моделі: дедуктивно-номологічна і індуктивно-імовірнісна). Метاپарадигмальність сучасної теоретичної соціології: позитивістська, інтерпретативна, інтегральна, рефлексивна та нелінійна метепарадигма постмодерну.

Тема 2. Функціоналізм і нефункціоналізм.

Т. Парсонс: синтез матеріалістичних та ідеалістичних посилок, системний функціоналізм, логічний функціоналізм (структура соціальної дії). Ситуація дії (засоби та умови). Мотиви, цілі, функції, норма, точка зору актора. Вирішення проблеми порядку. Типи функціональних пояснень. Класичний функціоналізм.

Р. Мертон: критика положення про функціональну єдність суспільства, універсальний функціоналізм і необхідність. Пояснення соціальної діяльності. Латентні функції. Підтримка стабільності соціальної системи. Основні соціальні потреби або функціональні передумови.

Нефункціоналізм. Дж. Александера.

Тема 3. Пост-парсоніанське теоретизування в соціології.

Соціологія конфлікту. Нова ліберальна програма Р. Дарендорфа. Два обличчя соціальної структури. Інституціоналізація і імперативно координовані асоціації. Влада і авторитет як основні джерела конфлікту і соціальної зміни. Первинність конфлікту в соціальному процесі. Легітимація і конфлікт: від квазі-груп до конфліктних. Нормативні орієнтації і методологічні проблеми теорії. Сучасний соціальний конфлікт: діалектика прав і можливостей. Маніпулювання життєвими шансами.

Л. Козер про природу сучасного соціального конфлікту. Органічне походження конфлікту. Соціальні функції конфлікту: їх позитивна, інтеграційна спрямованість. Причини конфлікту. Конфлікт і ворожість. Внутрішньогруповий і міжгруповий конфлікт. Конфлікт і групова структура. Варіанти вирішення соціального конфлікту: концепція соціальних кругів, що «схрещуються». Конфлікт і "рівновага сил"

Соціологія суб'єкта А. Турена: специфіка нових соціальних конфліктів в «програмованому суспільстві».

Тема 4. Обмін як основа соціальності : мікро- (Дж Хоманс) і макромасштаб (П. Блау)

Психологічні аспекти обміну . Закони та принципи обміну . Можливості пояснення соціальних феноменів влади та стратифікації в термінах обміну . Специфіка обміну на рівні макроструктур . Протиріччя обмінних відносин і ціннісно - нормативної орієнтації .

Тема 5. Ірвінг Гофман: порядок взаємодії.

Мікроаналіз акту взаємодії. "Зіткнення" і його характеристики. "Правила" і "ритуал" підтримки контакту. Визначення ситуації. Роль і особа. "Лінія поведінки" і "особа". Сфокусована і несфокусована взаємодія. "Публічна неухвага". "Розмова" як спільна залученість в єдину схему інтерпретацій. Драматургічний підхід. Вистава себе іншим в повсякденному житті.

"Вистава" та її правила. "Командна вистава". Принципи суб'єктивної організації досвіду в соціальних ситуаціях. "Схеми" і "фабрикації". Дослідження інститутів і ритуалів. Поняття "тотального інституту". Поняття соціальної стигми. Концепція ритуалізованої взаємодії. Взаємодії, що фокусують і не фокусують.

Поняття «ввічливої неухваги» і його теоретичне значення. Просторова організація взаємодії. Епізоди взаємодії. Тактики і стратегії взаємодії.

Тема 6. Феноменологія та етнометодологія.

А. Шюц: «життєвий світ», «повсякденність» та «комунікація». Концепція «розуміючої» соціології.

П. Бергер та Т. Лукман: конструювання соціальної реальності. Моделі суспільних процесів:

Г. Гарфінкель: етнометодологія як модель опису та пояснення суспільних процесів та явищ.

РОЗДІЛ 2. СИСТЕМНІ МУЛЬТПАРАДИГМАЛЬНІ КОНЦЕПЦІЇ У СУЧАСНОМУ СОЦІОЛОГІЧНОМУ ТЕОРЕТИЗУВАННІ

Тема 1. Конструктивізм і структуралізм П. Бурдьє.

Контекст і імпровізація в соціальних ситуаціях. Інтерпретації включені в контекст класових інтересів. Від конфлікту інтересів до класового конфлікту. Критика утилітаризму. Сенс об'єктивувань і практичний сенс. Homo academicus. Культурні форми класового конфлікту. Соціальна практика як "зацікавлена дія". Habitus.

Центральне положення категорії "капітал" як спроба поєднання марксизму і веберіанства. Типи капіталу. Розподіл "капіталів" і соціальна структура. Маніпуляція символами і встановлення "правил" як легітимація розподілу форм капіталу. Поняття «поля» і його значення в теоретизуванні Бурдьє. «Культурний структуралізм».

Тема 2. Юрген Хабермас: завдання соціальної теорії. Теорія комунікативної дії.

Поняття громадськості ("публічної сфери") і структурна трансформація громадськості. Ранні роботи Хабермаса: від лівого лібералізму до неомарксизму. "Теорія і практика". Логіка соціальних наук і критика позитивізму. Аналіз систем знання і людський інтерес. Наука і техніка як ідеологія.

Знання і влада, теорія комунікативної дії. Ідеальний тип непорушеної комунікації і його ознаки. "Комунікативна компетентність" тих, що діють. "Домагання на обґрунтованість". Комунікація і раціональність. Типи дії. Структура життєвого світу. Комунікативна дія і визначення ситуації. Диференціація "життєвого світу" і "системних процесів". Гроші і влада як засоби інтеграції сучасних суспільств.

Теоретико-соціологічне значення пізніх робіт Хабермаса по філософії моралі і політики.

Тема 3. Ентоні Гіденс: теорія структурації.

Критика функціоналізму і еволюціонізму, інтеракціонізму і структуралізму.

Реальні процеси взаємодії між індивідами в ході виробництва ними і відтворення соціальних структур. Теорія структурації і її основні поняття: дуальність, «правила і ресурси», «діяльність». Основні характеристики "правил", використовуваних для підтримки соціальних стосунків. Ресурси як джерело влади. Індивідуальна дія, взаємодія і соціальна структура.

Класифікація правил і ресурсів відповідно до трьох основних понять - легітимація, панування і позначення «діючий» і його «знання». "Дискурсивна свідомість" і "практична свідомість". «Онтологічна система безпеки», «захисний кокон». «Ризик і довіра».

Відтворення структури у просторі та часі. Соціальні інститути і їх характеристики.

Тема 4. Системна концепція суспільства Н.Лумана.

Періодизація творчості Лумана. Від радикального функціоналізму до теорії систем, від відкритих систем до концепції аутопойесиса. Філософська антропологія, структурний функціоналізм і феноменологія як джерела теоретичних побудов Лумана. Поняття комплексності. Переосмислення цільової раціональності і поняття сенсу з точки зору "редукції комплексності". Механізми рефлексій, симбіотичні механізми. Влада і довіра. Самореференція системи. Філософія аутопойесиса і соціологія аутопойетичних систем. Диференціація систем. Типи соціальних систем. Теорія комунікації. Теорія соціокультурної еволюції.

Тема 5. Постмодерністське теоретизування в соціології.

Нова історіографія М.Фуко: знання і дискурс, археологічний метод. VS сучасного прирівнювання розуму до свободи; сучасні форми раціоналізму. Правила, що визначають формування дискурсивної раціональності. Людина як "дискурсивний конструкт". Генеалогія - поворот до стосунків влади; історія форм влади; "воля до знання" і влада як результат цієї волі. Історія формування душі і тіла суб'єкта в різних дисциплінарних рамках влади. Історія сексуальності і етика. Технології створення нової особи, нового тіла. Ф.Ліотар: образи і фігури як мотиви бажань і інтересів, а не раціональні конструкти. «Економіка лібідо». Політика і теорія мови, мовні ігри, боротьба між різними мовними іграми. Сучасне знання: 3 умови сучасного знання; неминуче зростання легітимації, делегітимації і виключення; прагнення до гомогенних епістемологічних і моральних розпоряджень.

Ж. Бодрійяр: «пост-марксизм» і «символічний обмін»; нова "система речей"; симулякри, імплізія, гіперреальність.

Тема 6. Глобалізація як соціологічна парадигма.

Головні парадигми глобалізації: глобально-локальне і "глокалізм", культурна гібридизація, проблема національних держав, примордіальність як соціальне явище, цивільне суспільство, нові типи раціоналізації.

Типи глобалізаційних теорій. глобалізація як лінійний процес модернізації, "системна" модель І.Уоллестайна, модель світової культури (М.Арчер, М.Феверстоун, Р.Робертсон), теорія глобального співтовариства (Е.Гідденс), модель глобальної системи,

теорія "суспільств, заснованих на знанні" (Н.Стер), теорія суспільства соціальних мереж (М. Кастельс).

Модель «макдональдизації» Дж.Рітцера. «Раціоналізація» і «дегуманізація» (К.Маннгейм). Глобалізаційна концепція вжитку.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	л а б	і н д	с.р		го	л	п	л а б	ін д	с. р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	1 1	1 2	13	
Розділ 1. Особливості формування та напрями розвитку сучасної соціологічної теорії.													
Тема1: Загальна характеристика сучасного стану соціологічного знання та пізнання.	14	4	2			8	11,5	1	1	0,5			10
Тема 2: Функціоналізм і неофункціоналізм.	14	4	4			6	13,5	1	1	0,5			12
Тема 3: Пост-парсоніанське теоретизування в соціології.	12	4	2			6	13,5	1	1	0,5			12
Тема 4. Обмін як основа соціальності : мікро- (Дж Хоманс) і макромасштаб (П. Блау)	12	2	2			8	11	1	0,5	0,5			10
Тема 5. Ірвінг Гофман: порядок взаємодії	12	2	2			8	13	1	0,5	0,5			12
Тема 6. Феноменологія та етнометодологія	12	2	4			6	11,5	1	1	0,5			10

Разом за розділом 1	76	18	16			42	74	7	5	3			66
Розділ 2. Системні мультипарадигмальні концепції у сучасному соціологічному теоретизуванні													
Тема 1: Конструктивізм і структуралізм П. Бурдьє.	12	2	2			8	11,5	1	1	0,5			10
Тема 2: Юрген Хабермас: завдання соціальної теорії. Теорія комунікативної дії.	12	4	2			6	11,5	1	1	0,5			10
Тема 3: Ентоні Гіденс: теорія структурації	12	2	4			6	13,5	1	1	0,5			12
Тема 4: Системна концепція суспільства Н.Лумана.	12	2	2			8	13,5	1	1	0,5			12
Тема 5: Постмодерністське теоретизування в соціології.	14	2	4			8	13	1	0,5	0,5			12
Тема 6: Глобалізація як соціологічна парадигма.	12	2	2			8	13	1	0,5	0,5			12
Разом за розділом 2	74	14	16			44	76	7	5	3			68

	150	32	32			86	150	10	6			134
--	-----	----	----	--	--	----	-----	----	---	--	--	-----

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

4. Види навчальної діяльності (змішане навчання)

Лекції					
	Класифікація	Попередня підготовка	Подача нової інформації	Тренування	Зворотній зв'язок
Розділ 1. Особливості формування та напрямки розвитку сучасної соціологічної теорії.					
Тема 1: Загальна характеристика сучасного стану соціологічного знання та пізнання.	інформаційна (тематична)	ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	<ul style="list-style-type: none"> • тексти; • відеоконференція 	<ul style="list-style-type: none"> • питання для самоперевірки; • пошук відповідей на питання 	<ul style="list-style-type: none"> • запитання; • обговорення навчального матеріалу
Тема 2: Функціоналізм і неофункціоналізм.	інформаційна (тематична)		<ul style="list-style-type: none"> • тексти; • відеоконференція 	<ul style="list-style-type: none"> • питання для самоперевірки; • робота з кейсами; • пошук відповідей на питання 	<ul style="list-style-type: none"> • запитання; • обговорення навчального матеріалу
Тема 3: Пост-парсоніанське теоретизування в соціології.	інформаційна (тематична)	ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	<ul style="list-style-type: none"> • тексти; • відеоконференція 	<ul style="list-style-type: none"> • питання для самоперевірки; • робота з кейсами; • пошук відповідей на питання 	<ul style="list-style-type: none"> • запитання; • обговорення навчального матеріалу
Тема 4. Обмін як основа соціальності: мікро- (Дж. Хоманс) і макромасштаб (П. Блау)	інформаційна (тематична)	ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	<ul style="list-style-type: none"> • тексти; • відеоконференція 	<ul style="list-style-type: none"> • питання для самоперевірки 	<ul style="list-style-type: none"> • запитання; • обговорення навчального матеріалу •
Тема 5. Ірвінг Гофман: порядок взаємодії	інформаційна (тематична)		<ul style="list-style-type: none"> • тексти; • відеоконференція 	<ul style="list-style-type: none"> • питання для самоперевірки 	<ul style="list-style-type: none"> • запитання; • обговорення навчального матеріалу

					•
Тема 6: Феноменологія та етнометодологія.	інформаційна (тематична)	ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	• тексти; • відеоконференція	• питання для самоперевірки	• запитання; • обговорення навчального матеріалу
Розділ 2. Системні мультипарадигмальні концепції у сучасному соціологічному теоретизуванні					
Тема 1: Конструктивізм і структуралізм П. Бурдьє.	інформаційна (тематична)	ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	• тексти; • відеоконференція	• питання для самоперевірки; • робота з кейсами; • пошук відповідей на питання	• запитання; • обговорення навчального матеріалу
Тема 2: Юрген Хабермас: завдання соціальної теорії. Теорія комунікативної дії.	інформаційна (тематична)	ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	• тексти; • відеоконференція	• питання для самоперевірки; • робота з кейсами; • пошук відповідей на питання	• запитання; • обговорення навчального матеріалу
Тема 3: Ентоні Гіденс: теорія структурації	інформаційна (тематична)	• тексти; відеоконференція	• питання для самоперевірки; • пошук відповідей на питання	• запитання; • обговорення навчального матеріалу	• тексти; • відеоконференція
Тема 4: Системна концепція суспільства Н.Лумана.	інформаційна (тематична)	• тексти; відеоконференція	• питання для самоперевірки; • пошук відповідей на питання	• запитання; • обговорення навчального матеріалу	• тексти; • відеоконференція
Тема 5: Постмодерністське теоретизування в соціології.	інформаційна (тематична)	• тексти; відеоконференція	• питання для самоперевірки; • пошук відповідей на питання	• запитання; • обговорення навчального матеріалу	• тексти; • відеоконференція
Тема 6: Глобалізація як соціологічна парадигма.	інформаційна (тематична)	• тексти; відеоконференція	• питання для самоперевірки; • пошук відповідей на питання	• запитання; • обговорення навчального матеріалу	• тексти; • відеоконференція

Семінари						
	Вид навчальної діяльності	Попередня підготовка	Виконання практичного завдання	Оцінювання	Рефлексія	Зворотній зв'язок
Розділ 1. Особливості формування та напрями розвитку сучасної соціологічної теорії.						

Тема1: Загальна характеристик а сучасного стану соціологічного знання та пізнання.	онлайн- діяльність		<ul style="list-style-type: none"> ● пошук відповідей на питання; ● різно рівневі індивідуальні та групові завдання (звіт, презентація, проєкт тощо) 	<ul style="list-style-type: none"> ● усна відповідь; ● виконання практичного завдання 	розробка нотаток до лекцій	оцінювання викладачем результатів групової співпраці
Тема 2: Функціоналізм і неофункціоналізм.	онлайн- діяльність		<ul style="list-style-type: none"> ● пошук відповідей на питання; ● різно рівневі індивідуальні та групові завдання (звіт, презентація, проєкт тощо) 	<ul style="list-style-type: none"> ● усна відповідь; ● виконання практичного завдання 	підготовка презентацій	оцінювання викладачем результатів групової співпраці
Тема 3: Пост-парсоніанське теоретизування в соціології.	онлайн- діяльність		<ul style="list-style-type: none"> ● пошук відповідей на питання; ● різно рівневі індивідуальні та групові завдання (звіт, презентація, проєкт тощо) 	<ul style="list-style-type: none"> ● усна відповідь; ● виконання практичного завдання 	аналіз кейсів	●
Тема 4. Обмін як основа соціальності : мікро- (Дж Хоманс) і макромасштаб (П. Блау)	онлайн- діяльність		<ul style="list-style-type: none"> ● пошук відповідей на питання; ● різно рівневі індивідуальні та групові завдання (звіт, презентація, проєкт тощо) 	<ul style="list-style-type: none"> ● усна відповідь; ● виконання практичного завдання 	аналіз першоджерел	●
Тема 5. Ірвінг Гофман: порядок взаємодії	онлайн- діяльність		<ul style="list-style-type: none"> ● пошук відповідей на питання; ● різно рівневі індивідуальні та групові завдання (звіт, презентація, проєкт тощо) 	<ul style="list-style-type: none"> ● усна відповідь; ● виконання практичного завдання 	розробка нотаток до лекцій	●

Тема 6. Феноменологія та етнометодологія.	онлайн-діяльність		<ul style="list-style-type: none"> пошук відповідей на питання; різномірівневі індивідуальні та групові завдання (звіт, презентація, проєкт тощо) 	<ul style="list-style-type: none"> усна відповідь; виконання практичного завдання 	аналіз кейсів	<ul style="list-style-type: none">
--	-------------------	--	---	---	---------------	--

Розділ 2. Системні мультипарадигмальні концепції у сучасному соціологічному теоретизуванні

Тема 1: Конструктивізм і структуралізм П. Бурдьє.	онлайн-діяльність		<ul style="list-style-type: none"> пошук відповідей на питання; різномірівневі індивідуальні та групові завдання (звіт, презентація, проєкт тощо) 	<ul style="list-style-type: none"> усна відповідь; виконання практичного завдання 	аналіз першоджерел	<ul style="list-style-type: none"> пошук відповідей на питання; різномірівневі індивідуальні та групові завдання (звіт, презентація, проєкт тощо)
Тема 2: Юрген Хабермас: завдання соціальної теорії. Теорія комунікативної дії.	онлайн-діяльність		<ul style="list-style-type: none"> пошук відповідей на питання; різномірівневі індивідуальні та групові завдання (звіт, презентація, проєкт тощо) 	<ul style="list-style-type: none"> усна відповідь; виконання практичного завдання 	аналіз першоджерел	<ul style="list-style-type: none"> пошук відповідей на питання; різномірівневі індивідуальні та групові завдання (звіт, презентація, проєкт тощо)
Тема 3: Ентоні Гіденс: теорія структурації	онлайн-діяльність		<ul style="list-style-type: none"> пошук відповідей на питання; різномірівневі індивідуальні та групові завдання (звіт, презентація, проєкт тощо) 	<ul style="list-style-type: none"> усна відповідь; виконання практичного завдання 	аналіз першоджерел	<ul style="list-style-type: none"> пошук відповідей на питання; різномірівневі індивідуальні та групові завдання (звіт, презентація, проєкт тощо)
Тема 4: Системна концепція суспільства Н.Лумана.	онлайн-діяльність		<ul style="list-style-type: none"> пошук відповідей на питання; різномірівневі індивідуальні та групові завдання (звіт, презентація, проєкт тощо) 	<ul style="list-style-type: none"> усна відповідь; виконання практичного завдання 	аналіз першоджерел	<ul style="list-style-type: none"> пошук відповідей на питання; різномірівневі індивідуальні та групові завдання (звіт, презентація, проєкт тощо)
Тема 5: Постмодерністське	онлайн-діяльність		<ul style="list-style-type: none"> пошук відповідей на питання; 	<ul style="list-style-type: none"> усна відповідь; 	аналіз першоджерел	<ul style="list-style-type: none"> пошук відповідей на питання;

теоретизування в соціології.			різномірні індивідуальні та групові завдання (звіт, презентація, проєкт тощо)	виконання практичного завдання		різномірні індивідуальні та групові завдання (звіт, презентація, проєкт тощо)
Тема 6: Глобалізація як соціологічна парадигма.	онлайн-діяльність		<ul style="list-style-type: none"> пошук відповідей на питання; різномірні індивідуальні та групові завдання (звіт, презентація, проєкт тощо) 	<ul style="list-style-type: none"> усна відповідь; виконання практичного завдання 	аналіз першоджерел	<ul style="list-style-type: none"> пошук відповідей на питання; різномірні індивідуальні та групові завдання (звіт, презентація, проєкт тощо)

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин (денна форма)	Кількість годин (заочна форма)
1	Читання, конспектування першоджерел. Рецензування першоджерел, проведення порівняльного аналізу, виявлення відмінностей, написання есе. Наприклад: Проаналізуйте стан сучасної теоретичної соціології, та аргументуйте які чинники вплинули на формування існуючих сучасних метапарадигм.	72	100
2	Підготовка до усних доповідей (виступів) на семінарських заняттях	6	20
3	Підготовка до письмової контрольної роботи за розділом та до підсумкового контролю	8	14
	Разом	86	134

6. Індивідуальні завдання

Курсова робота в рамках курсу «Сучасні соціологічні теорії», в якій студент, враховуючи науково-пізнавальні інтереси, реалізуючи свої творчі навички, на основі засвоєного матеріалу, та у відповідності до мети та завдань курсу «Сучасні соціологічні теорії» у цілому, реалізує самостійний науковий проєкт під керівництвом викладача, що є поглибленим аналізом обраної студентом теми. Робота підбиває підсумок вивчення навчального курсу і сприяє закріпленню отриманих знань, допомагає набутти необхідні навички роботи з довідковою, науковою літературою, інтернет-ресурсами, а також вміння критично переосмислювати існуючі соціологічні підходи до вивчення соціальних феноменів.

Загальна оцінка за курсову роботу складається з наступних складових:

№	Основні параметри оцінки	Кількість балів
	Оцінка письмового варіанту курсової роботи:	

1.	Самостійність, логічність та послідовність викладення матеріалу	30
2.	Актуальність та ступінь новизни роботи.	20
3.	Вміння здійснити теоретичний аналіз. Використання наукових категорій та їх розгортання в межах обраної теми	35
4.	Мова та стиль викладання матеріалу	5
5.	Загальна оцінка за оформлення роботи у відповідності до основних вимог в тому числі оформлення таблиць, рисунків, посилань на літературу.	10
Макс.кількість балів – 100		

7. Методи контролю

Контроль знань з навчальної дисципліни визначає відповідність рівня отриманих студентами знань, вмінь та навичок вимогам нормативних документів з вищої освіти. Навчальним планом та програмою навчальної дисципліни передбачені різні види завдань. За виконання різних видів завдань протягом семестру студенти набирають певну суму балів, яка дозволяє (або не дозволяє) скласти іспит.

Поточний контроль – усні опитування на лекціях та семінарських заняттях за контрольними та програмними питаннями поточної та попередніх тем; оцінювання ступеню активності студентів та якості їхніх виступів та коментарів при проведенні дискусій на семінарських заняттях. Передбачені контрольні роботи теоретичних питань нормативного або проблемного характеру. Самостійні роботи з теоретичних питань нормативного або проблемного характеру, письмові есе, мультимедійні презентації. *Рубіжний контроль* – контрольна робота за темами першого розділу. *Підсумковий контроль* – письмовий іспит (білет складається з 2 частин: два питання та тест - 20 запитань).

8. Схема нарахування балів

Денна форма навчання

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання										Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Разом	Екзамен	Сума
Розділ 1						Розділ 2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T1	T2	T3	T4 – T6				
4	3	3	3	3	3	3	3	3	12	20	60	40	100

Заочна форма навчання

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання	Екзамен		Сума
--	---------	--	------

Розділ 1				Розділ 2			Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Разом		Курсова робота	
T1	T2	T3	T4	T1	T2	T3					
4	3	3	3	3	3	4	12	35	40	25	100

Критерії оцінювання поточного контролю

3-4 бала (відповідно максимально можливій кількості балів)	Відповідь студента характеризується повним, глибоким та змістовним знанням матеріалу з теми; виконання всіх завдань, які виносяться на семінар у повному обсязі з відповідними коментарями, логічним поясненнями; відповідь має елементи творчого, креативного підходу; студент приймає активну участь в обговоренні протягом всього заняття.
1-2 бала	Відповідь студента характеризуються знанням матеріалу з теми; виконання всіх завдань, які виносяться на семінар у повному обсязі з відповідними коментарями, але можливі деякі неточності або/і відсутність креативного підходу до виконання завдань, або/ і студент майже не бере участь в обговоренні матеріалу, що вивчається.
0 балів	Студент на занятті показує дуже слабкий рівень знання теоретичного матеріалу; не приймає участі в обговоренні; допускає змістовні помилки у відповідях на конкретні питання викладача.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

9. Рекомендована література

Основна література

1. Бауман З. Плинні часи. Життя в добу непевності. К.: Критика, 2013. 176 с
2. Європейська теоретична соціологія XX-XXI століття : навч. посіб. / М. Д. Култаєва, О. І. Навроцький, І. І. Шеремет ; Харків. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна. - 2-ге вид., випр. та допов. - Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2013. - 371 с.
3. Квіт С. Масові комунікації : підручник / Сергій Квіт. – К : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2018. – 352 с. (Могилянський підручник)
4. Лалл Дж. Мас-Медіа, комунікація, культура : глобальний підхід / Джеймс Лалл ; за ред. О. Гриценка, Н. Гончаренко ; пер. з англ. О. Гриценка, С. Гарастович, Т. Гарастович [та ін.]. – К.: К.І.С., 2002. – 264 с.

5. Сучасні соціологічні теорії : навч.-метод. розроб. курсів бакалавр. і магістер. рівнів / Нац. ун-т "Києво-Могилян. акад.", Ф-т соц. наук і соц. технологій, Каф. соціології ; авт.- уклад. Анна Дмитрівна Осипчук. - Київ : Сталь, 2015. - 71 с.
6. Соболевська М. О. Порядок дискурсу порядку: неофункціоналізм та постструктуралізм у сучасній соціологічній теорії: монографія / Марина Соболевська. - Київ : Логос, 2014. - 246 с. 5
7. Гавриленко І.М. Сучасна зарубіжна соціологія: навч. посіб. – К. : Вид-во Акад. праці і соц. відносин Федер. проф. спілок України, 2011.
8. Глобалізація в соціологічному вимірі / НАН України, Ін-т соціології; К., 2011.
9. Еліас Н. Процес цивілізації. Соціогенетичні і психогенетичні дослідження. – Київ: «Перун», 2003.
10. Штомпка Пйотр. Соціологія. Аналіз суспільства. Видавець Колір ПРО, 2020. 800 с.
11. Штомпка Пйотр. Соціальний капітал. Теорія міжособистісного простору. Видавництво Дух і Літера, 2022. 400 с.

Допоміжна література

1. Alexander J. The Meanings of Social Life: A Cultural Sociology / J. Alexander. – Oxford : Oxford University Press, 2003.
2. Alexander J.C. Theoretical Logic in Sociology. Vol. 1. Positivism, Presuppositions, and Current Controversies. London and Henley: Routledge & Kegan Paul. 1982. Ch. 1.
3. Archer M. The Reflexive Imperative in Late Modernity / M. Archer. – Cambridge : Cambridge University Press, 2012.
4. Bourdieu P. Homo Academicus. P.: Les Editions de Minuit, 1984. 302 p.
5. Bourdieu P. Questions de sociologie. Editions augment d'un index. P.: Les Editions de Minuit, 1984. 277 p.
6. Bourdieu P. Le Sense Pratique. Les Editions de Minuit, 1980.
7. Coleman R. A Sensory Sociology of the Future: Affect, Hope and Inventive Methodologies / R. Coleman // Sociological Review. – 2017. – Vol. 65 (3). – P. 525-543.
8. Collins R. Sociology: Proscience or Antiscience? // American Sociological Review, 1989, vol. 54 (February). Pp. 124-139.
9. Collins, Randall. Theoretical Sociology. San Diego etc.: Harcourt Brace Jovanovich, Publishers. 1988. x, 565 P.
10. Coser, L. Conflict //The Blackwell dictionary of twentieth-century social thought /Eds. W.Outhwaite, T.Bottomore. Oxford: Basil Blackwell, 1993. pp. 103-105.
11. H. Garfinkel, H. Sacks. On Formal Structures of Practical Actions. - In: Theoretical Sociology: Perspectives and Developments/ J.C. McKinney a. E.A. Tiryakian eds.- N.Y.: Appleton Century Crofts. - pp.337-366.
12. Garfinkel, Harold. Studies in Ethnomethodology. - Englewood Cliffs: Prentice-Hall, 1967.
13. Garfinkel, Harold. Studies in Ethnomethodology. (1967, Prentice Hall). Cambridge: Polity Press, 1990. 288 p.

14. Giddens A. *Modernity and Self-Identity. Self and Society in the Late Modern Age.* Cambridge: Polity Press, 1991. VII, 256 p.
15. Giddens A. *New Rules of Sociological Method: A Positive Critique of Interpretative Sociologies.* London etc.: Hutchinson, 1976 <Reprinted 1986>. 192 P. [Second edition. Cambridge: Polity Press, 1993. VIII, 186 p.]
16. Giddens A. *The Consequences of Modernity.* Cambridge: Polity Press, 1990. xi, 186 p.
17. Giddens A. *The Constitution of Society. Outline of the Theory of Structuration.* Cambridge: Polity Press, 1991. 394 p.
18. Giddens Anthony. *Social Theory and Modern Sociology.* Cambridge: Polity, 1987. 309 p.
19. Giddens A. *The Nation-State and Violence. Volume Two of A Contemporary Critique of Historical Materialism.* Cambridge: Polity Press, 1985. 399 P.
20. Giddens A. (ed.) *Positivism in Sociology.* London: Heinemann, 1974.
21. Giddens, Anthony. *The Third Way. The Renewal of Social Democracy.:* Polity Press, 1998.
22. Goffman, Erving. *Stigma. Notes on the Management of Spoiled Identity.* Halfpenny P. *Positivism and Sociology: Explaining Social Life.* London etc Routledge and Kegan Paul. 1982.
23. Goffman, Erving. *Relations in Public. Microstudies of the Public Order.* Harmondsworth: Penguin Books, 1972. 460 p.
24. Goffman, Erving. *Interaction Ritual. Essays on Face-to-Face Behaviour.* Harmondsworth: Penguin Books, 1972. <First Published 1967
25. Habermas, Jürgen. *Factizität und Geltung.* - Frankfurt, Suhrkamp, 1992.
26. Habermas, Jürgen. *Strukturwandel der Öffentlichkeit.* - 2 ed. Frankfurt, Suhrkamp, 1989.
27. Habermas, Jürgen. *Erkenntnis und Interesse.* - Frankfurt, Suhrkamp, 1968.
28. Habermas, Jürgen. *Legitimationsprobleme im Spätkapitalismus.* - Frankfurt, Suhrkamp, 1973.
29. Habermas, Jürgen. *Theorie des kommunikativen Handelns.* 2 Bde. - Frankfurt, Suhrkamp, 1981.
30. Jameson Fredric. *Postmodernism, or, The Cultural Logoc of Late Capitalism.* London: Verso, 1991. xxii, 438 p.
31. Luhmann N. *Trust and Power.* Chichester: Wiley, 1979.
32. Luhmann N. *The Differentiation of Society.* New York: Columbia University Press, 1982.
33. Luhmann N. *Soziologische Aufklärung 2. Aufsätze zur Theorie der Gesellschaft.* Opladen, 1975. 221 S.
34. Luhmann N. *Soziale Systeme. Grundriß einer allgemeinen Theorie.* Frankfurt a.M.: Suhrkamp, 1984. 675 S.
35. Robertson, R. *Globalization. Social Theory and Global Culture.* London: Sage, 1992.
36. Schutz A. *The Phenomenology of the Social World.* London: Heinemann, 1972.
37. *Social Theory Today/ Ed. by A.Giddens & J.H.Turner.* Stanford, Cal., 1988.
38. Stinchcombe A. L. *Constructing Social Theories.* Chicago and London: The University of Chicago Press, 1987.

39. Winch, Peter. The idea of a social science and its relation to philosophy - 2nd ed. London: Routledge, 1988.